

Spis rzeczy

Przedmowa do polskiego wydania 5

Wstęp

Filozofia jako *lubomudrie*. O swoistości filozofii
w Rosji 11

Filozofia i mądrość 11

Filozofia i inne formy świadomości 12

Czy filozofia rosyjska jest oryginalna? 13

Materializm czy idealizm? 14

Rozdział 1

Myśl filozoficzna na Rusi (wiek XI–XVII) 17

Źródła myśli filozoficznej dawnej Rusi 17

Filozofia w teologii 18

Poglądy etyczne 29

Poglądy estetyczne 32

Rozdział 2

Filozofia w wieku oświecenia (wiek XVIII) 37

Wiek oświecenia w Rosji 37

Filozoficzne poglądy „uczoney drużyny” Piotra I 39

Michaił Łomonosow i początki świeckiej filozofii (44) – *Nikołaj Nowikow* (57)
– *Aleksandr Radiszczew* (60) – *Grigorij Skoworoda* (66)

Rozdział 3

Myśl filozoficzna pierwszej połowy XIX wieku 71

Humanizm estetyczny 71

Nikołaj Karamzin (72) – *Aleksiej Mierzłakow* (73) – *Aleksandr Galicz* (75) –
Aleksandr Puszkina (77)

Poszukiwania rodzimego lubomudrija 78

Jewgienij Baratynski (78) – Fiodor Tiutczew (80) – Daniło Wiellanski i Michaił Pawłow (83) – Dmitrij Wieniewitinow i Władimir Odojewski (85) – Nikołaj Nadieżdin (88)

Rozdział 4

Okcydentaliści i słowianofile 93

Piotr Czaadajew (93)

Okcydentalizm 103

Nikołaj Stankiewicz (103) – Wissarion Bieliński (106) – Aleksandr Hercen (120)

Słowianofile 129

Iwan Kiriejewski (131) – Aleksiej Chomiakow (140) – Konstantin Aksakow (151) – Jurij Samarin (152)

Rozdział 5

Zasada antropologiczna w filozofii i radykalizm społeczny
155

Nikołaj Czernyszewski (156) – Nikołaj Dobrołubow (167) – Dmitrij Pisariew (170) – Piotr Ławrow (174)

Rozdział 6

W poszukiwaniu idealnej zasady 181

Fiodor Dostojewski (181) – Konstantin Leontjew (190) – Lew Tolstoj (195) – Nikołaj Fiodorow (205)

Rozdział 7

Filozofia religijna i etyczne poszukiwania
Władimira Sołowjowa 213

Władimir Sołowjow o przedmiocie i zadaniach filozofii (216) – Metafizyka wszechjedności (217) – Nauka o Sofii i Bożoczłowieczeństwie (219) – Etyka i estetyka (222)

Rozdział 8

Prądy filozoficzne pierwszej połowy XX wieku.

Filozofia wszechjedności 231

Siergiej Trubecki (233) – *Jewgienij Trubecki* (236) – *Siergiej Bułgakow* (242)
– *Paweł Florenski* (246) – *Władimir Ern* (253) – *Lew Karsawin* (256)

Rozdział 9

Prądy filozoficzne pierwszej połowy XX wieku.

Filozofia egzystencjalna 265

Personalizm egzystencjalny *Nikołaja Bierdiajewa* 265

Życiowa droga filozofa (265) – *Wierzący wolnomyśliciel* (271) – *Filozofia wolności* (273) – *Koncepcja osoby* (275) – *Filozofia twórczości* (276)

Egzystencjalny irracjonalizm *Lwa Szestowa* 280

Szekspir, Tolstoj, Dostojewski i Nietzsche (280) – *Filozofia tragedii i apoteoza nieoczywistości* (281) – *Rewolucja i życie na emigracji* (282) – *Filozofia egzystencjalna Lwa Szestowa* (283)

Rozdział 10

Prądy filozoficzne pierwszej połowy XX wieku.

Idealny realizm 291

Konkretny spirytualizm *Lwa Łopatina* 291

Droga życiowa filozofa (291) – *Typologia kierunków filozoficznych* (296) – *Filozofia konkretnego spirytualizmu* (298) – *Spirytualistyczne uzasadnienie życia moralnego* (301)

Konkretny idealny realizm *Nikołaja Łoskiego* 304

Na drodze do filozofii (304) – *Intuicjonizm Łoskiego* (306) – *Metafizyka konkretnego idealnego realizmu* (308) – *Warunek dobra absolutnego* (311)

Realizm absolutny *Siemiona Franka* 315

Socjalistyczna młodość (316) – *Od marksizmu do chrześcijaństwa* (317) – *Od teorii poznania ku wszechjedności* (318) – *Struktura wszechjedności* (320) – *Sens życia* (323) – *Bóg i świat* (324) – *Problem zła* (328) – *Zrozumienie niepojętego* (329)

Rozdział 11

Prądy filozoficzne pierwszej połowy XX wieku.

Neokantyzm rosyjski 333

Kantyzm w Rosji 333

Rosyjski neokantyzm akademicki 335

Aleksandr Wwiediński (335) – Iwan Łapszyn (341)

Nieakademicki kantyzm w Rosji 346

Fiodor Stiepun (349) – Siergiej Hessen (353) – Boris Jakowienko (358)

Rozdział 12

Prądy filozoficzne pierwszej połowy XX wieku.

Poszukiwania fenomenologów 365

Filozofia fenomenologiczna w Rosji 365

Światopogląd Gustawa Szpeta 368

Rozdział 13

Filozofia i twórczość artystyczna 383

Filozofia zdrowego rozsądku Wasilija Rozanowa 383

Fenomen Rozanowa (383) – Początki działalności literacko-filozoficznej. Traktat o rozumieniu (387) – Rozanowowska filozofia płci i stosunek do chrześcijaństwa (392)

Filozofia symbolizmu rosyjskiego 397

Symbolizm i „nowa świadomość religijna” Dmitrija Mieriezkowskiego (397) – Symbolizm dionizyjski Wiaczesława Iwanowa (403) – Teoria symbolizmu Andrieja Bielego (410)

Postsymboliczna teoria estetyczna 421

Akmeizm (422) – Futuryzm i awangarda (425) – Szkoła formalna (429)

Rozdział 14

Filozofia i estetyka 439

Filozofia estetyczna Michaiła Bachtina 439

Fenomen Bachtina (439) – Nie-alibi w bycie i ludzkości (441) – Filozofia dialogu (445) – Dialog z poprzednikami i współczesnymi (450) – Polifoniczny pluralizm (458)

Filozofia i los Aleksieja Łosiewa 460

Fenomen Łosiewa (460) – „*Łosiewowski idealno-realistyczny symbolizm*”
(*Nikołaj Łosski*) (465) – „*Późny Łosiew*” (469)

Rozdział 15

Religijna filozofia i polityka 475

Duchowy nacjonalizm Iwana Iljina 476

Początek działalności filozoficznej (476) – *Interpretacja filozofii Hegla* (478) –
Jak się sprzeciwiać złu? (482) – *Bieżąca polityka i „aksjomaty doświadczenia*
religijnego” (488) – *Koncepcja rosyjskiego nacjonalizmu duchowego* (492)

„Społeczne chrześcijaństwo” *Georgija Fiedotowa* 498

Od socjaldemokratycznego marksizmu do prawosławnej cerkiewności (499) –
Filozofia historii i kultury (508) – *Ideał „społecznego chrześcijaństwa”* (515)

Rozdział 16

Marksizm w Rosji 523

Dwie tendencje w marksizmie 524

Przeniknięcie marksizmu do Rosji 526

„Legalny marksizm” 528

Georgij Plechanow 530

Marksizm i pozytywizm 540

Aleksandr Bogdanow (541) – *Anatol Łunaczarski* (552)

Leninizm 561

Lenin (561) – *Lew Trocki* (568) – *Nikołaj Bucharin* (576) – *Józef Stalin* (585)

Rozdział 17

Filozofia radziecka i postradziecka 599

Zakończenie 621

Posłowie tłumacza

Bogusław Żyłko *Autor i jego książka* 625

Indeks nazwisk 633